

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau Resum executiu

Títol: Anàlisi del procés de persuasió dels sistemes de reclutament de les organitzacions terroristes islàmiques.

Autor/a: Germán Quintana Sánchez NIU:2104373

Tutor/a: Xavier Georges Fahndrich Richon

Data:20/maig/2019

Grau en: Ciència política i gestió pública

RESUM EXECUTIU

Les ramificacions europees del DAESH i altres organitzacions terroristes islàmiques, s'han llençat a la captació d'adolescents i joves no necessàriament religiosos, amb el propòsit de persuadir-los per fer la gihad.

Tot i que les derrotes sobre DAESH han fet que la captació de gihadistes estrangers hagin caigut ostensiblement en l'últim any i el retorn al país d'origen és cada vegada més difícil, encara segueixen els reclutaments per fer la gihad dirigit a aquells que no podien acudir a la crida a files per anar a Síria o Iraq, però que poguessin convertir-se en "Soldats del Califat" a terra occidental perpetrant els atemptats terroristes que ens els últims anys han colpit Europa.

En aquest treball hem analitzat el sistema de persuasió per fer el reclutament d'aquestes organitzacions terroristes. Existeix una extensa literatura sobre que és la persuasió, i en general els estudiosos del tema la consideren com una modalitat d'influència on l'emissor té la intenció planificada d'influir en el receptor utilitzant arguments més o menys sofisticats que li permetin induir-lo, obligar-lo o moure'l a creure o fer alguna cosa.

Sembla evident que la intencionalitat és un aspecte clau de la persuasió que la diferencia de diferents formes d'influència. Seiter i Gass (2018) consideren que la persuasió té la particularitat de promoure de forma intencionada un canvi d'actitud o de conducta, a diferència de la simple influència que pot tenir o no la intencionalitat de produir aquests canvis.

Per iniciar la nostra investigació ens hem plantejat dues hipòtesis:

- A. Els mètodes de captació de les organitzacions terroristes islamistes responen a tècniques de persuasió coercitiva similars a les que utilitzen les sectes.
- B. En funció dels resultats de la primera hipòtesi, els programes de prevenció de la radicalització i de desradicalització, haurien de ser complimentats amb tècniques de desprogramació i desvinculació com les proposades per la sortida de les sectes coercitives.

Metodologia:

En primer lloc hem fet una recerca i revisió de la literatura científica sobre persuasió, en concret centrarem aquesta recerca en aquells autors que hagin fet treballs que investiguin processos mitjançant els quals les persones perden de autonomia personal o llibertat de pensament amb tècniques de persuasió coercitiva.

La recerca bibliogràfica en ha portat per les moltes referències trobades a considerar el model de persuasió coercitiva del professor Rodríguez Carballerira (Eguzkiloire, 18.2004).

Aquest model les organitza en quatre blocs, des d'una òptica psicosocial, en funció de l'àmbit sobre el que s'aplica la coerció: a) l'entorn quotidià, b) la part afectiva emocional, c) la percepció cognitiva i d) els estats de consciència.

També hem escollit una base documental de diferents autors, que ens aportin particularitats i dades suficients sobre els fets o vivències de persones captades o reclutades per les organitzacions terroristes islàmiques i, que ens permetin contrastar si segueixen els indicadors que ens evidenciïn que puguin estar sota persuasió i, concretament una persuasió coercitiva.

Volem destacar que ens hem recolzat sovint en el llibre de la periodista Anna Teixidor “En el nombre de Alá” on recull converses amb gihadistes espanyols i les seves famílies. Segons fonts de la lluita antiterrorista es tracta d'un valuós treball fruit d'una intensa recerca, amb casos reals i testimonis en primera persona, aquesta obra dona veu a joves que han viscut processos de radicalització en el nostre país i que, en alguns casos, van decidir viatjar a Síria.

Finalment analitzarem la literatura que aporta altres visions del fenomen com estudis que han intentat detectar comportaments psicopatològics en els terroristes o altres investigacions que consideren que existeixen condicions de caràcter social, econòmic i polític que propicien l'aparició de la violència extrema com la del terrorisme islàmic.

Val a dir que per la extensió i objectiu d'anàlisi d'aquest treball no podem dedicar espai a fer un estudi en més profunditat, que pot ser tingut en compte per properes investigacions.

Conclusions:

Després de l'anàlisi realitzat, i tenint de referència els models de manipulació psicològica considerats, posem de manifest que al menys en els casos estudiats, existeixen evidències de que les organitzacions terroristes islamistes com DAESH o AL-Qaeda fan servir tècniques de persuasió coercitiva per reclutar als seus adeptes.

Considerem que amb els coneixements que la ciència aporta sobre com les sectes coercitives capten els seus adeptes, podria considerar-se incloure teràpies o estratègies proposades per la desconversió o desprogramació dels adeptes d'aquests tipus de sectes. L'objectiu seria complementar i incorporar-les als programes que aborden l'amenaça procedent del terrorisme gihadista, com els programes CONTEST, CHANNEL i PREVENT al Regne Unit, HATIF i HAYAT a l'Alemanya, CPDSI a França i L'EICTIR espanyol o el conegut PRODERAI a Catalunya. (Cano 2018)

En aquests punt és important fer una distinció terminològica per diferenciar els conceptes de prevenció de la radicalització, desradicalització i desvinculació.

“La prevenció constitueix fonamentalment un conjunt de mesures, polítiques, socials, educatives i inclús religioses, dirigides a un conjunt d'individus inespecífics amb l'objectiu d'evitar la seva radicalització”. (Vidino, 203:26 citat per Cano 2018)

“Per la seva part la desradicalització fa referència a l'efectiu abandonament de la ideologia extremista per part d'un subjecte, de tal manera que ell mateix modera les seves creences de signe extremista. Per tant es dirigeix a individus que ja estan radicalitzats”. (Neumann, 2013:7 citat per Cano 2018)

I finalment la desvinculació suposa un canvi en la mera retracció d'exercir la violència, sense que ell mateix necessàriament reorienti la seva ideologia. Expressat en altres termes, un subjecte pot estar desvinculat d'una organització terrorista, romanent no obstant com un extremista radical, rebutjant, per exemple, un determinat sistema polític vigent a Occident, si bé es desmarca de la utilització de mitjans violents per aconseguir seus objectius ideològics. (Horgan 2008 pag 24-25. Citat per Cano 2018)

Aquests programes estan espacialment focalitzats en la prevenció de la radicalització i en processos de desradicalització, però en la nostra opinió tenen mancances en desvinculació.

Bibliografia:

Cano Paños, M A.(2018) “La lucha contra la amenaza yihadista más allá del Derecho penal: Análisis de los programas de prevención de la radicalización y des-radicalización a nivel europeo”, *Revista de Estudios en Seguridad Internacional*, Vol. 4, No. 2, p. 177-205.

Cialdini, R. (2017). *Pre-suasión, un metodo revolucionario para influir y persuadir*. Barcelona. Penguin Random House.

COMUNICACIÓN DE LA COMISIÓN AL PARLAMENTO EUROPEO, AL CONSEJO, AL COMITÉ ECONÓMICO Y SOCIAL EUROPEO Y AL COMITÉ DE LAS REGIONES Prevenir la radicalización hacia el terrorismo y el extremismo violento: una respuesta más firme de la UE /* COM/2013/0941

final*/<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/ES/ALL/?uri=CELEX%3A52013DC0941>

De Andres, F. (agost 2017) “Diez pasos del manual para el lavado de cerebro de un yihadista”, ABC. https://www.abc.es/espana/abci-diez-pasos-manual-para-lavado-cerebro-yihadista-201708200420_noticia.html , consultat 30/03/2019

Dossier temàtic: joves i prevenció de la violència radical gihadista. Centre de Documentació Juvenil. (2017) Barcelona.
http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_centre_documentacio_juvenil/arxiu_documents/dossier_tematic/Joves_i_prevencio_de_la_violencia_radical_gihadista_Octubre_2017.pdf

Gil, A (2017). *En el vientre de la yihad: El testimonio de las madres de yihadistas*. Barcelona. Penguin Random House.

Gómez Gracia, L. (2018) *Entre la sharía y la yihad. Una historia intelectual del islamismo*. Catarata. Madrid.

Hoffman, B. (1989) *The constrasting ethical foundations of terrorism in the 1908s*, en *Terrorism and Political Violence* , núm. 1-3, Regne Unit. Routledge.

Lesaca, J. (2017) *Armas de seducción masiva*. Barcelona. Ediciones Península.

Mouline, N. (diciembre 2015) “Los orígenes del yihadismo”, *Le Monde Diplomatic en español*, <https://mondiplo.com/los-origenes-del-yihadismo>, consultat 29/03/2019

Real Academia Española (2019). *Diccionario de la lengua española*. Madrid. Espasa

Reinares, F. Garcia Calvo, C. (2018) “Marroquíes y segundas generaciones entre los yihadistas en España”.*RealInstituto El Cano. Núm 61*.
http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_es/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_es/zonas_es/terrorismo+internacional/ari61-2018-reinares-garciacalvo-marroquies-segundas-generaciones_consultat_01/04/2019

Rodriguez-Carballeira, A. (1994a). *El lavado de cerebro. Psicologia de la persuasión coercitiva*. Barcelona. Marcombo, S.A.

Rodriguez-Carballeira, A. (2004). "La actuación de las secta coercitivas". *Eguzkilore*. Núm 18: p. 247-268. San Sebastian

Romero Ramírez, AJ. Duran Rodriguez. M. (2010). "Islam y terror". *Convergencia Revista de ciencias sociales*. Núm 54: p. 53-68

Sageman, M. (2004). *Understanding Terrorist Networks*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Salazar, PJ. (2016). *Palabras armadas*. Barcelona. Anagrama

Sancha, N. (març 2019) "El ISIS no ha muerto, la guerra sigue", *El País*, https://elpais.com/internacional/2019/03/27/actualidad/1553720086_374399.html, consultat 29/03/2019

Seiter, J.S i Gass, R.H. (2018). *Persuasion: Social Influence and Compliance Gaining* 6th Edición. New York. Pearson

Shemesh, M. (agost 2015) Instituto de Investigación de Medios de Información en Medio Oriente (MEMRI) <https://www2.memri.org/espanol/las-canciones-del-estado-islamico-una-herramienta-importante-para-reforzar-su-narrativa-difundir-su-mensaje-y-reclutar-simpatizantes/9497> consultat 29/03/2019

Tarrero, O. (2010). *Monografía: Islamismo radical en España*. Centro Superior de Estudios de la Defensa Nacional. 1-122.
http://www.defensa.gob.es/ceseden/Galerias/esfas/destacados/en_portada/ISLAMISMOx20RADICALx20ENx20ESPANA.pdf

Terradillos, A. (maig 2015) "Un combatiente yihadista extranjero gana en Siria 1.400 dólares al mes" CadenaSer.com
https://cadenaser.com/ser/2015/05/18/espana/1431926367_651662.html consultat 01/04/2019

Travis A. (agost 2008). "MI5 report challenges views on terrorism in Britain". *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/uk/2008/aug/20/uksecurity.terrorism1> consultat 01/04/2019

Trujillo,H. Ramirez, J. Alonso,F. (2009) " Indicios de persuasión coercitiva en el adoctrinamiento de terroristas yihadistas:hacia la radicalización violenta" *Revista Universitas Psychologica* v. 8 núm 3. p. 721-736.

Trujillo, H. Moyano,M. León C, Valenzuela, C y González-Cabrera,J. (2006) "DE LA AGRESIVIDAD A LA VIOLENCIA TERRORISTA: HISTORIA DE UNA PATOLOGÍA PSICOSOCIAL PREVISIBLE (PARTE II)". *Psicología Conductual*, Vol. 14, núm 2, p. 289-303

ONU. (2013). "Informe Naciones Unidas. El Uso de Internet Con Fines Terroristas".

Ortiz Moyano, A. (2018). *Los falsos profetas. Claves de la propaganda yihadista*. Barcelona. UOC

Vicente, A. (2018). “ Fórmulas utilizadas para la radicalización y elreclutamiento yihadista de menores en España”. *Real Instituto El Cano. Ari 76/2018*